

ԻՆՆԵՐՈՐԴ Տ

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ. կես տարվանը 6 ռուբլ.
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Քիթիխում գրվում են միմյանից Խմբագրատան մէջ:

Օտարադպրագուհի գրվում են ուղղակի
Тугилиц, Редакция, М. Мамаев.

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բայց կիրակի և սուրբ օրերը):

Ցայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լիցւով:

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են
իրարանշխար բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օգտու չենք քաղուհի.— Եւ ի բ ք ի ն տ ե ու ու լ ի ի ռ: Նամակ Շուշուց: Նամակ Շամի խոց: Նամակ Ա. Պետրոսովից: Նամակ Խմբագրի: Նամակ Խմբագրին: Ներքին լուրեր:— Ա թ ա ա ք ի ն տ ե ու ու լ ի ի ռ: Հայոց Պատրիարքի խօսակցութիւնը: Քիթիխում: Մեղիկական Քաղաք: Ճառը: Արեւելեան գործեր: Նամակ Պատրիարքանից:— Վճարի: Հեռագրի:— Ցայտարարութիւններ:

ՕԿՈՒՑ ԶԵՆՔ ԲԱՆՈՒՄ

Ժողովրդի մէջ արդէն զգացվում է ընթերցանութեան պահանջը: Հայը կամենում է լի է իր հոգեւոր պահանջին անուղ տալ, սուրբ գրքերը, աւետարանը կարդալով լի է իր ընդհանուր մտաւոր զարգացմանը լըրում տալ, կարգալով ընդհանուր զարգացուցիչ գրուածներ: Բայց հայի ինտելիգենցիան, հայի հոգեւոր և մտաւոր կեանքի առաջնորդները, մինչև այժմ չեն մտածում բաւականութիւն տալ նրա ընթերցանութեան ցանկութեանը: Մինչև այժմ մենք չենք թարգմանում աշխարհաբար, հայի համար հասկանալի, մատչելի, կենդանի լեզուով աւետարանը:

Եւ ահա մենք տեսնում ենք հետեւեալը. Ընդհանուր հայը այլ ևս չէ հասկանում գրաբար լեզուն, իսկ իրան հասկանալի լեզուով թարգմանված աւետարանն չը կայ,— և հայը ստիպված է կարգալ այդ սուրբ գրքերը օտար լեզուով, որ նրա համար աւելի հասկանալի է, քան լի է գրաբար լեզուն: Եւ յայտնով օտար չը քաղելով հայի ձգտումից դէպի ընթերցանութիւնը, մեր անհոգութեան պատճառով առիթներ տալիս որ հայոց շըրջանում հետզհետեւ տարածվի օտար լեզուն:

Նոյնը և ուրիշ գրքերի հետ: Ռուսաստանում կամ արևմտեան Եւրոպայում մի նոր գիրք, մի նոր բովանդակ, մի նոր թատրոնական գրուածք է հրատարակվում, որ ամբողջ լուսաւորված աշխարհը կարդում է: Եւ մենք ազգերը իսկոյն իրանց լեզուով

թարգմանում են այն գիրքը, այն բովանդակ... Միայն հայը գուրդ է մնում այդ գրքի իր մայրենի լեզուով թարգմանութիւնը:

Եւ ահա, եթէ հայն էլ կամենում է հետեւել եւրոպական ընդհանուր մտաւոր շարժմանը, եթէ կամենում է կարգալ այն նոր գիրքը, որի մասին ամբողջ Եւրոպան խօսում է, նա պէտք է վեր առնի այն գիրքը ընդգրկի մէջ, որովհետեւ չէ գտնում նրա թարգմանութիւնը իր մայրենի լեզուով:

Եւ յայտնով, մեր անհոգութեան պատճառով մենք աւելի և աւելի նպաստում ենք հայոց շըրջանի մէջ օտար լեզուների տարածմանը և մեր միջեց մայրենի լեզուի փոքր առ փոքր անհետանալուն....

Մենք ոչինչ չենք անում ազգի մէջ մայրենի լեզուի տարածման համար և դեռ յանգցողութիւն ունենք պարծենալ լի է ազգութիւն ենք, այն ինչ ոչինչով չենք նպաստում այն գործիչ մեր ազգի մէջ ընդունվելուն և տարբանալուն, որ ամեն ազգութեան ամենաազդեակը հիմունքն է, այսինքն մայրենի լեզուն....

Եւրոպայում մեր անհոգութեան և ազգութեան վրա կադմված սխալ և վնասակար գաղափարների շնորհով փոքր առ փոքր կանխատեսուց հայերի մէջ նրանց մայրենի լեզուն և այդ լեզուի տեղը իր բուն մի որ և է այլ չըզու,— այն ժամանակի հայը այլ ևս ազգութիւն չէ լինի, այլ կը լինի մի ուրիշ ազգութեանը պատկանող, լի է իր կրօնը պահպանած մի ազգի միայն:

Ազգութիւնը, որ կորցրած է իր մայրենի լեզուն, նրան ազգութիւն ոչ դր չէ համարի, լի է կուղ նա անհասկանալի լեզուն զգացմունքից յախշտակվելով ինքն իրան ազգութիւն համարի, միայն այն պատճառով, որ առանձին կրօն ունի.... Բայց բոլոր միացած ազգերը նրան միայն ազանգ կը համարեն:

Եւ տարիայում և Ունգարիայում կան մինչև այժմ բաւական շատ լուսաւորական հայեր, բայց որովհետեւ նրանք կորցրել են իրանց մայրենի լեզուն, նրանց ոչ դր չէ համարում առանձին ազգութիւն, այլ գրիգորեան ազնային պատկանող աւստրիացիներ կամ ունգարացիներ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԶՈՒՅՈՒՆ

10 օգոստոսի

Արեւիկե ժամանակներում. Վճարուհի պատահում են յաճախ նամակներ, որոնցով շատ տեղիքի, մանաւանդ գաւառական թաղամասերից և Կ. Պոլսից, յայտնում են Բաֆիկի Վեճիկի վիզատանութիւնը առանձին գրով հրատարակելու ցանկութիւնը: Նոյնպէս և մեր բաւական ժամանակ է, որ կարգալներ նոյն իսկ չեղեալի արած առաջարկութիւնը այս առիթով, սակայն չարցում ենք, արեւոյ այդ առաջարկութիւնը արձայնք գտաւ մեր ազգայինների մէջ դեռ ոչ Բուց մեր տաղանդաւոր չեղեալի այդ աշխատութիւնն է կը մնայ, կը հնաւանդ և ժամանակի մարդ ժանդերներն դո՛ւր կը դառնայ.... Բանի բանի այդպիսի չեղեալների հետոս գրից դուրս եկած երեխի աշխատութիւնները բոլորովին ներայայացան, առանց տաղանդեան մնալով և ժամանակի տաճող անիւր նրանց փոխին անգամ չը թողցն. դեռ ևս մեր գանդակում ենք, որ ընթերցանութեան գրքեր չունենք:

Արգարե, մեր բոլորեւնի հաւաստի ենք, որ եթէ լինի օգնութիւն, լինի նա աշխատողներ, հանգուցեալ արծ. արքեպիսկոպոս Ալլադովիկոս Զեդուրի աշխատութիւնները շատերը առանց լոյս տեսնելու. չէն մնայ և մեր ազգային չը զրկալաւութեան համար մի մի դարձրել գուցէ կարող էին լինել և այսօրվան որ նրանք Եւրոպայի փոխների մէջ չէին փախ: Սկզբ չեղեալի, ինչքան տարիներ գուցէ աշխատած կը լինի այդ մասին, ինչքան գիրքեր գուցէ փառած կը լինի այդ առիթով.... Զանգուհի ճանդիտ թղ. կրթականի տրապան, ճանդիտ թղ չայ չեղեալի, այդքան տարիներ աշխատութեան պտուղները քո սիրած Եւրոպայից և աշխատեալ մեր գաւառական աշխատութիւնները և ազգային տաճող: Մեր դարում հարկաւոր է գործել, բայց ոչ թէ լոկ խաղով:

Մեր չենք կատարում, որ դեռ ևս կարելի է ճանդիցեալ Ալլադովիկոս, Նապարեանցի և այդպիսի ազգային և երեխի գիտնականների բազմաթիւ անապին աշխատութիւնները գանալան առկիւններում թաղանգ կը լինի, և է հայրի, մընալով առանց տաղանդեան, նրանցից շատերը գուցէ կանխատեսած ժամանակի ընթացում:

Մարդաբանների չայ մամուլը կատարեալապէս չէ ծառայում իր նպատակին: Ամբողջ տարուայ ընթացումը չափի թէ մի բանի հայերի ընթերցանութեան գրքեր լոյս են տեսնում, բայց այդ զգուշաւ աւելի գաւառականի է ինտելիգենցիան, որը պէտք է աշխատեալ մեր գաւառական աշխատութիւններ և ազգային տաճող: Մեր դարում հարկաւոր է գործել, բայց ոչ թէ լոկ խաղով:

Վճարուհի առաջարկի մի օտարաբան լեզուով լրացիլ հրատարակել հայի ճայր Եւրոպայի լոկի անուր համար և մինչև անգամ չէն ինչը յայն ասուալ այդ հրատարակութիւնը, միայն թէ օգնելին իրեն նիւականաւապ: Կը յուսամք և սպասում

ենք: Բայց կարելի է, որ շատերը դեռ ևս սպասում են, որ պ. Արծրունի այդ էլ իր ծախարով, իր աշխատութեանը հրատարակել տայ: Զարմանք էլ չէ. ամեն մի չայ, երբ մի առաջարկութիւն է անում, առաջ ինչն պէտք է յանձն առնի նրա իրաւորները, որ ուրիշները չեսեն. հայի համար ամեն ինչ պարտաւոր պիտի լինի. առանց այն էլ Վճարուհի արեւ այն, ինչ որ շատերու պարտքն է:

Եւ խոսք էլ մեր գաւառական չայ մամուլին: Աչիկ առաջ ունենալով չէնց Շուշիկ տարաւոր, պէտք է ասած, որ նա երբ տարիների ընթացքում միայն մի Վրկայիկի թաղամասութիւնը տպագրել, մնացեալ ժամանակները նա միշտ պարաւել է տոմարներ և այդպիսի թղթեր տպագրելով, նոյնպէս և Կանադայից: Բայց միջի նրանք չէին կարող առնել Վճարուհի կամ մի ուրիշ լըրագրից վկայի, և ուրիշ քանադայական յօդուածներ, ինչպէս Վեճիկը, Վճարուհիները.— և տպագրել առանձին գրքերով: Այդ մի մեծ ծախք չէր պահանջ, մանաւանդ, որ մեծ քանակութեան կարելի էր ծախել և մինչև անգամ փող վատաւարել:

Համառոտում ենք մեր նամակը, շատ անքն կայ գրելու, սակայն il ne faut pas tout dire.

Ա. Գ. Արեւելեանց

ՆԱՄԱԿ ՀԱՄԱՌՈՒՆ

27 օգոստոսի

Արգարե յանդիմանութեան արժանի է այն մարդը, որ կը ելլար որ և ինչ պահաւորեան վրա կուրախանայ ու կը հիմարի, որ ազգի և որ երեխեցու անդամ էլ լինի նա: Սա հասկանալի է, որ երբ մի լուսաւորական բողոքական կամ կաթոլիկ է դառնում, չէ հասնում լուսաւորական երեխեցու դաստիարակներ, երբ մի բողոքական լուսաւորական կամ կաթոլիկ է դառնում, չէ հասնում բողոքականութիւնը: Բայց սա իրաւունք է ստալ մեզ ծաղիկ ուրիշի դաստիարակներ, երբ նա մեր ճանդիմանքին չաւանակ է: Արեւի պահաւորեան վրա խօսելը նրան ուղղելու նպատակաւ, ոչ թէ արգելալով չէ, այլ և մեր արագան պայտարակութիւն է, միայն թէ ատկուութեան և ծաղիկարակութեան հոգով չը վերաբերվիլը դիպի որ և ինչ անձնի կամ երեխեցու պահաւորութիւններ, որ մի գուցէ յոյժ շուկելու տեղ աղքէ էլ կարգալու: Էին ժամանակ Հոսմ բնակիցը չը յանդիման գալանք ճիւղանունները պաշտելով իրանց ճին աւանդութիւնները, խաղութիւն էին դիմում իրաւորների մէջ և պահում էին ունեւոր որ օրի վրա և ունեւոր ամեն որ, իսկ և ճինանունները դարձաններ ուսում էին անխօսի ամեն բան և ճին պահում, փան որոյ մեր նախատում էր միայն թէ ինչու և ուսում, իսկ միայն պան ինչու չես ուսում, ինչու ևս պահում է արալեւ ատկուլ և ծաղիկով իրար ճանդիմանքը մեր միւսի պատմին դիմում էր և զարգացում: Նրան: Պաղտաւ աղաւթը լոկով զոյգ առաւարաւութիւն և յայտնի տեսնելով այն փանդը, որ առաջ պիտի դար նրանից, որով և ինքը պիտի խոր վնասելու, տեսնելով Վրկայիկի որ երեխեցու երկուսի բաժանեալ ազգային էլ չէին բանի համար, փան որոյ նա չը յուսմանցը ճանդ համար, փան որոյ նա չէ յուսում, ինչը չանդիմանքը նրան, որ ուսում է, ինչու որ Աստուած նրան ընդունում է, այսինքն Աստուած ընդունում է գաւառից և շուտեց: Արաւելեւ գրից փաստով այդ գիրի մէջ առաջարկ աշխատանք և ջոյց տալ: որ Աստուած առաջ ուսում և չուսելու որ նշանակութիւն չունեն, միայն թէ քրիստոնեայ եղբայր, տարբեր ճանդիմանքների համար իրար չը թշնամանային, այլ իրար ներդաշխալ լինելն մինչև որ տեղը կուրը զոյգանայ և կատարեալ գի-